

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

КАФЕДРА МУЗЕЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

СИЛАБУС

СОЦІОЛОГІЯ КУЛЬТУРИ

Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Освітньо-професійна програма	Менеджмент культури
Спеціальність	028 Менеджмент соціокультурної діяльності
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)

ХДАК, 2024

Силабус склав:


Афенченко Г.В., канд. соціолог. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту культури та соціальних технологій.

Мова навчання – українська.

Силабус затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 15 серпня 2024 р

Завідувач кафедри менеджменту культури

та соціальних технологій  Геннадій АФЕНЧЕНКО

Силабус затверджено на засіданні ради факультету культурології

та соціальних комунікацій

Протокол № 1 від 26.08.24

Голова ради факультету  Наталя КОРЖИК

Зміни до силабусу затверджені на засіданні кафедри

Протокол № 10 від 20 листопада 2024 р.

Завідувач кафедри музейно-туристичної діяльності

 Анатолій ЩЕРБАНЬ

Зміни до силабусу затверджені на засіданні ради факультету культурології

та соціальних комунікацій

Протокол № 6 від 21.11.24

Голова ради факультету  Наталя КОРЖИК

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Назва курсу	Соціологія культури
Викладач (- і)	Геннадій Владленович АФЕНЧЕНКО
Профіль викладача (- ів)	https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/ksk/mtd/afenchenko.html
Контактний телефон та емейл	(093) 9266305 hennadii_afenchenko@xdak.ukr.education ,
Інформація про консультації	за розкладом, а також у зручний для здобувачів час за домовленістю з викладачем
Логіка вивчення курсу	Пререквізити: Дисципліна знаходиться у тісному зв'язку з такими дисциплінами як «Історія України: цивілізаційний вимір», «Соціокультурна діяльність. Теорія та практика», Постреквізити: Вона є фундаментом та теоретичною основою вивчення в подальшому таких дисциплін як «Історія української культури», «Історія світової культури», «Культурні індустрії» та ін.

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Завданням вивчення дисципліни є розглянути поняття та історію дослідження культури; визначити завдання і функції культури як соціального інституту; розуміти історичну динаміку культури; аналітично обґрунтовано виокремлювати культурні аспекти соціального життя; привернути увагу до актуальних дослідницьких тем соціології сучасної української культури.

3. МЕТА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Формування системи знань про розуміння суспільства з через призму простору культури, сутність та роль феномену культури як невід'ємної складової діяльнісного підходу у бутті людини й перетвореннях соціальної структури.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК14. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

5. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН1. Визначати базові професійні поняття та використовувати термінологічний апарат менеджера соціокультурної діяльності.

ПРН6. Класифікувати та знаходити інноваційні рішення для створення, реалізації і забезпечення соціокультурних потреб людини.

ПРН8. Визначати соціокультурний потенціал різних стейкхолдерів культурного життя.

ПРН9. Оцінювати сучасну соціокультурну ситуацію.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	<i>Обов'язкова, професійна компонента ОПП</i>
Формат курсу	<i>Денна форма навчання, 2 семестр</i>
Обсяг курсу	Кількість кредитів – 4 Загальна кількість годин – 120 Тижневих годин для денної форми навчання – 3 аудиторних – 40 самостійної роботи студента - 80
Технічне і програмне забезпечення	<i>Зазначте обладнання, яке використовується в освітньому процесі</i>
Форми, види навчальних занять та методи навчання	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи Види: лекції, практичні заняття, робота в Інтернеті, самостійна робота. Вивчення навчальних посібників та першоджерел. Виконання письмових робіт за темами. Методи: Пояснювально-ілюстративний: лекція, розповідь, бесіда, роз'яснення. Репродуктивний: бесіда, опитування практичні вправи. робота з пропонованими джерелами. Частково-пошуковий Проблемного викладення: розв'язання ситуацій, навчальний диспут
Поточний контроль	Індивідуальне і фронтальне опитування на практичних заняттях, поточне тестування, співбесіда, навчальний диспут. виконання завдань
Підсумковий контроль	<i>Екзамен</i>
Політика курсу	<i>Обов'язковими умовами опанування навчальної дисципліни є:</i> Систематичне виконання усіх поставлених завдань; Дисциплінарні та організаційні вимоги (політика щодо відвідування, використання електронних пристроїв під час занять, їжі та напоїв тощо); Дедлайни, запізнені завдання, пропущені завдання (лікарняні, академічна мобільність та ін.); Дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf); Дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html ; «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); Запобігання / протидія булінгу (цькуванню) — («Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf

	<p>Невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf</p> <p>Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf</p> <p>Відпрацювання пропущених занять на основі самостійної роботи з наданням відповідних результатів за встановленими формами виконання.</p>
--	--

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем	Разом годин	Лекційні	Семинарські	Практичні	Сам. робота
Тема 1. Суспільство як культурне явище	9	2		-	7
Тема 2. Соціальні елементи культури	9	2		-	7
Тема 3. Соціальні види, форми та типи культури	11	2		2	7
Тема 4. Культурний шок як невід'ємність соціальних перетворень	11	2		2	7
Тема 5. Відтворення та розвиток простору культури	11	2		2	7
Тема 6. Динаміка простору культури традиційних і сучасних суспільств	11	2		2	7
Тема 7. Ціннісно-нормативна система суспільства	11	2		2	7
Тема 8. Форми та механізми залучення до культури	11	2		2	7
Тема 9. Культура постмодерну і проблема довіри	11	2		2	7
Тема 10. Культура у вимірі глобалізації	11	2		2	7
Тема 11. Організація і проведення конкретно-соціологічних досліджень	14	2		2	10
Всього годин	120	22		18	80

8. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	НАЗВА	Хід виконання роботи	Рекомендована література (повний бібліографічний опис або за нумерацією відповідно до розділу 12)	Кількість балів, які може отримати здобувач
1	Підходи до розуміння суспільства. Культура і людська природа	<p>Завдання 1. Дайте обґрунтовану відповідь на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що є поняття поведінка, соціальна діяльність та соціальні дії? 2. Як розуміти спільні дії, або соціальний контакт? 3. Як Ви уявляєте анатомію соціальної взаємодії? 4. В чому полягає сутність теорій взаємодії? 5. Як проходить еволюція від простих взаємодій до мережі взаємодій? <p>Завдання 2. Відмітити відповідності і заповнити таблицю 1.</p>	2, 3, 4, 7	1-6
2	Мови культури. Природна мова як елемент культури	<p>Дайте обґрунтовану відповідь на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке соціальне середовище, які його основні елементи? 2. Чим відрізняються соціальні позиції? 3. Які є типи соціальної структури? 4. Які є форми колективної активності? 	2, 3, 4, 7	1-6

		<p>5. Які Ви знаєте контактні аудиторії? Як вони впливають на діяльність фірми?</p> <p>Завдання 2. Вкажіть послідовність і відповідні ознаки та заповніть таблицю.</p>		
3	Різноманітність культури	<p>Дайте обгрунтовану відповідь на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. За якими основними ознаками можна класифікувати різного роду культури? 2. Які задачі дослідження культури? 3. Які можуть бути види культурних елементів? 4. Який зміст соціалізації відносно сприйняття культури? 5. Від яких параметрів залежить успішність соціалізації? <p>Завдання 2. Дайте визначення наступним поняттям:</p>	2, 3, 4, 7	1-6
4	Травма соціальних перетворень	<p>Завдання 1. Дайте обгрунтовану відповідь на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Яка суть поняття травми в соціально-культурному контексті? 2. Які є травмогенні ознаки? 3. Які чинники впливають на травматичний процес? 4. Які є рівні і види травм? 5. Які основні етапи процесу подолання травм? 6. Які є основні стратегії подолання травматичних станів? <p>Завдання 2. Дайте визначення наступним поняттям:</p>	2, 3, 4, 7	1-6

5	Розвиток культури: критерії оцінювання	<p>Завдання 1. Дайте обґрунтовану відповідь на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які складові моделі ціннісно-нормативної системи? 2. Які чинники впливають на процес формування і функціонування ціннісно-нормативної системи суспільства? 3. Які основні фактори впливають на поведінку в соціумі? 4. Що таке соціальні санкції і як вони впливають на громадян? 5. Які основні етапи процесу прийняття соціальних норм? 6. Які цілі досягає суспільство за допомогою ціннісно-нормативної системи? 7. Які основні ознаки та критерії девіації? В чому відмінність понять «девіація» і «делінквентність»? 8. Які можуть бути варіанти вибору шляхів пристосування до соціальних норм? <p>Завдання 2. Викладіть опозиційні елементи культурного дисонансу між культурою реального соціалізму та демократичної ринкової культури в таблиці 1.</p>	2, 3, 4, 7	1-6
6	Підходи до аналізу динаміки культури	<p>Завдання 1. Дайте обґрунтовану відповідь на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які основні цілі та функції соціалізації? 2. Дайте характеристику основних завдань соціалізації. В чому їх переваги та недоліки? 	2, 3, 4, 7	1-6

		<p>3. Які є різновиди соціалізації?</p> <p>4. Яка сутність та значення культури в процесах соціалізації?</p> <p>5. Як можна класифікувати учасників процесу соціалізації?</p> <p>6. Які позитивні та негативні сторони окремих видів соціалізації?</p> <p>7. Які є критерії успішності соціалізації?</p> <p>Завдання 2. Дайте визначення наступним поняттям:</p>		
7	Сучасні тенденції культурного розвитку	<p>Завдання 1. Дайте обґрунтовану відповідь на питання:</p> <p>1. Чим збігаються проблеми соціальної нерівності?</p> <p>2. Чим відрізняються різні види нерівності?</p> <p>3. В чому є сутність, переваги та недоліки соціальної стратифікації?</p> <p>4. В яких випадках є потреба в соціальній мобільності?</p> <p>5. Які обставини сприяють прискоренню або гальмуванню соціальній мобільності?</p> <p>6. Які обставини сприяють виникненню ідеологій нерівності?</p> <p>Завдання 2. Дайте визначення наступним поняттям:</p>	2, 3, 4, 7	1-6
8	Транскультурні розуміння глобалізації культури	<p>Завдання 1. Дайте обґрунтовану відповідь на питання:</p> <p>1. Які є теорії глобалізації культури?</p>	2, 3, 4, 7	1-6

		<p>2. З яких етапів складається процес глобалізації культури?</p> <p>3. Яким чином зовнішні фактори впливають на глобалізацію культури?</p> <p>4. Розкрийте зміст основних критеріїв глобалізації культури.</p> <p>5. Які можуть бути основні стратегії глобалізації культури?</p> <p>6. Які можливі рішення при глобалізації культури?</p> <p>Завдання 2. Дайте визначення наступним поняттям:</p>		
9	Інституціоналізація й інновації	<p>Завдання 1. Дайте обґрунтовану відповідь на питання:</p> <p>1. У чому полягає сутність процесу інституціоналізації?</p> <p>2. Що є середовище для процесу інституціоналізації?</p> <p>3. У чому полягає протиріччя між процесом інституціоналізації та виникненням і розповсюдженням інновацій?</p> <p>4. Які є основні результати інституціоналізації?</p> <p>Завдання 2. Дайте визначення наступним поняттям:</p>	6, 9, 10, 11	1-6

9. Теми самостійної роботи

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Соціологія як наука. Предмет і функції соціології	7
2	Виникнення і становлення соціології як самостійної науки (О.Конт, Г.Спенсер, Е.Дюркгейм, М.Вебер, Г.Зіммель та Ф.Тьонніс)	7
3	Суспільство як цілісна система	7
4	Культурна травма за П. Штомпкою	7

5	Еволюційна та циклічна теорії культурного розвитку.	7
6	Нова соціально-культурна реальність в Україні	7
7	Теоретичне осмислення соціально-культурних змін другої половини ХХ століття.	7
8	Взаємодія культур	7
9	Дослідження культури	7
10	Культурна глобалізація	7
11	Організація і проведення конкретно-соціологічних досліджень	10
	Разом	80

10. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Відповідь під час семінару — 1-5;

Письмове тестування — до 10 балів

Звіт про виконання самостійної роботи (реферат, есе тощо) – 5-7 балів

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю — до 60 балів.

Підсумковий контроль (іспит) – до 40 балів

Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточна успішність											Підсумковий контроль	Усього
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Підходи до розуміння суспільства
2. Взаємозв'язок культури і природи
3. Соціологічні аспекти культури
4. Сутність функцій культури у суспільстві

5. Основні форми культури: елітарна, народна, масова
6. Процес взаємодії культур: дифузія, акультурація, асиміляція, акомодация, культурна експансія, культурний ізоляціонізм, відкритість культур
7. Функції мови як елементу культури
8. Визначення цінностей та їх місце в культурі
9. Соціалізація. Різновиди соціалізації. Слабкі ланки соціалізації
10. Цілісність і конфліктність ціннісно-нормативної системи. Пристосування до норм: конформізм і девіація
11. Сутність ціннісно-нормативного механізму соціальної регуляції
12. Норми культури. Формальних та неформальних норми
13. Культура довіри. Структурні джерела культури довіри
14. Поняття ідеології та її функції у суспільстві. Міф та ідеологія.
15. Культурна неоднорідність сучасних суспільств. Поняття «субкультури» і «контркультури»
16. Етноцентризм та його прояви у повсякденному житті
17. Культурний релятивізм
18. Соціокультурні суперсистеми
19. Культурний полістилізм
20. Культурний шок. Його основні «симптоми» та фази культурного шоку
21. Способи подолання культурного шоку. Способи його подолання за Ф. Боку
22. Дискурс культурної травми за П. Штомпокою. Травматичні соціальні зміни
23. Співвідношення цілісності культури та її відтворення
24. Саморозвиток культури та його форми
25. Основні соціальні форми трансляції культури
26. Основні типи міжпоколінної комунікації за класифікацією М. Мід
27. Еволюційні та циклічні теорії аналізу розвитку культури
28. Співвідношення поняття «культура» та «цивілізація»
29. Культурні аспекти модернізації. Культурна модернізація в Україні
30. Культурні наслідки індустріалізації
31. Вплив зростання національної самосвідомості на розвиток української культури
32. Характер знання в епоху постмодернізму (згідно Ж. Ліотару)
33. Погляди Д. Белла на культуру постіндустріального суспільства
34. П. Бергер про основні рушійні сили культурної глобалізації
35. Сутність культурного аспекту глобалізації. Головні «агенти» культурної глобалізації
36. Поєднання культурної глобалізації та культурної локалізації
37. Культурна глобалізація і культурна уніфікація людства

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Обов'язкова

1. Болотіна Є. В., Мішура В. Б. Соціологія: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 128 с.
2. Козирев М. П. Соціологія: підручник / М. П. Козирев. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 656 с.
3. Покуліта І.К. Соціологія культури. Київ: Арістей, 2011. 136 с.
4. Сорока Ю. Г. Соціологія культури : навч.-метод. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 135 с.
5. Соціологія : підручник / Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін. ; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. Ф. Пачковського. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.
6. Соціологія культури : навч. посіб. / за ред. О. М. Семашко, В. М. Пічі. Київ : Каравела ; Львів : Новий Світ 2000, 2002. 334 с.

7. Соціологія. Підручник. За ред. Проф. В.Г. Городяненко.-3-тє вид., перероблене доповнене. Київ: 2008.
8. Українська художня культура за ред. І.Ф.Ляшенка. Київ, 1996
9. Черниш Н.І. Соціологія. Підручник за рейтингово модульною системою. 5-те вид., перероблене і доповнене. Київ: 2009.
10. Юрій М. Соціологія культури : навч. посібник Київ : Кондор, 2006. 302 с.

Додаткова

1. Довгополова О. «Дві Росії». Естрадний номер у Маріупольському драмтеатрі <https://ua.boell.org/uk/2022/07/07/dvi-rosiyi-estradnyu-nomer-u-mariupolskomu-dramteatri>
2. Катаєв С.А. Історія та теорія соціології. Запоріжжя, 2009.
3. Ручка А. Інглгарт Рональд // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. с. 283
4. Семашко О. М. Соціологія мистецтва : навч. посіб. ДАКККіМ. 2-ге вид., випр. і доп. Львів : Магнолія плюс, 2005. 244с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека імені К. С. Станіславського
3. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
4. Українського центру культурних досліджень : <http://www.culturastudies.in.ua>
5. Світове дослідження цінностей в Україні звіт <https://ucerp.org.ua> › WVS_UA_2020_report_WEB